

یادداشت

براساس تعریفی که در سال ۱۹۶۲ توسط کمیته بین‌المللی کارشناسان سوادآموزی که مورد تأیید یونسکو می‌باشد کسی باسواد است که پس از کسب مهارت‌ها و معلومات اساسی بتواند بدان وسیله در کلیه فعالیت‌های اجتماعی که مستلزم داشتن سواد است به نحو مؤثری شرکت نموده و با استفاده از توانایی‌هایی خواندن، نوشتن و حساب کردن بتواند از این مهارت‌ها برای پیشرفت خود و جامعه‌اش استفاده کند. با توجه به این تعریف سستی از **سواد** و **فرد باسواد** متوجه می‌شویم که اساسی‌ترین مفاهیم این تعریف عبارتند از: خواندن، نوشتن و حساب کردن. **کتابخانه‌های عمومی** با مدنظر قرار دادن این تعریف و تعاریف مشابه سعی کرده‌اند تا با تهیه منابع مناسب و ساده بتوانند در فرآیند سوادآموزی شرکت کرده و نقش کلیدی خود را ایفا نمایند که تاکنون در این زمینه به موفقیت‌های نسبتاً خوبی نیز دست یافته‌اند. اما طی دو دهه اخیر با توسعه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات مفاهیم جدیدی

در حوزه‌های فعالیت‌های اجتماعی و ارتباطات مطرح گردیده است که **سواد اطلاعاتی** (information literacy) یکی از کلیدی‌ترین آنهاست.

در جوامع کنونی کسی که واجد سواد اطلاعاتی است، دارای مهارت‌ها و توانایی‌هایی است که می‌تواند تشخیص دهد که چه موقع نیاز اطلاعاتی دارد و چگونه و از کجا می‌تواند اطلاعات مورد نیاز خود را پیدا نماید و پس از پیدا کردن اطلاعات تشخیص دهد که با ارزش‌ترین و معتبرترین اطلاعات کدامند. در تعریف سواد اطلاعاتی مفاهیم و عناصر متعددی مطرح می‌شوند که مهم‌ترین آنها عبارتند از: **سواد کتابخانه‌ای، سواد رایانه‌ای، سواد رسانه‌ای، سواد شبکه‌ای** و... با دقت در این مفاهیم متوجه می‌شویم که ماهیت سواد در جوامع پیشرفته کنونی به شدت تغییر کرده و مهارت‌ها و توانایی‌هایی مثل خواندن، نوشتن و حساب کردن شرط اساسی باسواد بودن محسوب نمی‌شود. با توجه به اینکه

توجه به اینکه کتابخانه‌های عمومی در سراسر ایران گسترش یافته‌اند می‌توانند نقش بسزایی در توسعه سوادآموزی اطلاعاتی ایفا نمایند. در شرایط جدید نقش سستی کتابخانه‌های عمومی در توسعه سوادآموزی تغییر کرده و به سطح جدیدی ارتقاء خواهد یافت. اگر چه ممکن است در ابتدای امر چنین روندی تا حدودی غیرواقعی به نظر آید ولی اگر نهادهای فرهنگی به ویژه کتابخانه‌های عمومی در این زمینه اقدام نکنند، جامعه ایران به شدت از نظر دستیابی به اطلاعات و سواد اطلاعاتی دچار عقب‌افتادگی خواهد شد که اثرات سوء ناشی از آن در دهه‌های آینده کاملاً مشهود خواهد بود. بنابراین لازم است تا هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور اقدامات و طرح‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت در این زمینه را طراحی نموده و هر چه سریعتر آنها را به مرحله اجرا گذارند تا هم چون گذشته که توانستند نقش مؤثری در توسعه سوادآموزی سستی ایفا نمایند، نقش جدید و کلیدی خود را نیز به خوبی ایفا نمایند.

دکتر علی مزینانی

بخش عمده‌ای از جامعه کنونی ایران را جوانانی تشکیل می‌دهند که اکثریت قریب به اتفاق آنها از سطح تحصیلات نسبتاً مطلوبی برخوردار هستند لازم است تا نهادهای فرهنگی و آموزشی کشور شرایط لازم برای توسعه سواد اطلاعاتی را در جامعه ایجاد نمایند. آموزش سواد اطلاعاتی و ایجاد زیر ساخت‌های لازم یکی از شرایط اصلی برای توسعه و ارتقاء سطح سواد اطلاعاتی در جامعه می‌باشد. در این راستا رهیافت‌های زیر را می‌توان مدنظر قرار داد:

۱- آموزش سواد اطلاعاتی از طریق مراکز و نهادهای آموزشی و دانشگاه‌ها، در این راستا علاوه بر ارائه دروس نظری و عملی در زمینه‌های فن‌آوری اطلاعات، ارتباطات و رایانه در سطوح مختلف قبل از دانشگاه و برای تمامی رشته‌های دانشگاهی، رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی باید در اولویت این نوع آموزش‌ها قرار گیرد و واحدهای عملی بیشتری در این زمینه برای آنها ارائه شود.

۲- ایجاد زیرساخت‌های آموزشی لازم برای کتابخانه‌های عمومی تا بتوانند علاوه بر آموزش کارکنان، شرایط لازم برای آموزش کاربران کتابخانه‌های عمومی را نیز بوجود آورند. با